

15 -ാം കേരള നിയമസഭ

3 -ാം സമ്മേളനം

നക്ഷത്ര ചിഹ്നം ഇല്ലാത്ത പോദ്യം നം. 3739

27-10-2021 - ൽ മറുപടിയ്ക്ക്

അതിദരിദ്രരെ കണ്ടെത്താനുള്ള സർവ്വേ

പോദ്യം		ഉത്തരം	
ശ്രീ ജി എസ് ജയലാൽ , ശ്രീ . മുഹമ്മദ് മുഹസിൻ, ശ്രീമതി സി. കെ. ആശ, ശ്രീ. സി.സി. മുക്തൻ		Shri. Pinarayi Vijayan (മുഖ്യമന്ത്രി)	
(എ)	എല്ലാവരെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന വികസനം എന്ന ആശയം സാക്ഷാത്കരിക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി സംസ്ഥാനത്ത് സാമൂഹിക സുരക്ഷ ഉറപ്പ് വരുത്താൻ നടപടികൾ പരിഗണനയിലുണ്ടോ; വിശദമാക്കാമോ;	(എ)	ഉണ്ട്. ഭിന്നശേഷിക്കാർ, മുതിർന്ന പൗരന്മാർ, ട്രാൻസ്ജെൻഡർ വിഭാഗം, മറ്റ് അശരണർ എന്നിവർക്ക് സാമൂഹിക സുരക്ഷ നൽകുന്നതിനുള്ള വികസന- ക്ഷേമ പരിപാടികൾ തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ, സാമൂഹ്യനീതി വകുപ്പ് എന്നിവ വഴി നിലവിൽ നടപ്പിലാക്കി വരുന്നുണ്ട്. കൂടാതെ സ്ത്രീകളുടെ കാര്യശേഷിയും സാമൂഹ്യ ഇടപെടൽ ശേഷിയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും, അതിക്രമങ്ങൾക്കെതിരെ പ്രതികരിക്കുന്നതിനും, പോരാടുന്നതിനും, വരുമാനദായക പ്രവർത്തനങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള അറിവും അവസരങ്ങളും കടുംബശ്രീ അയൽക്കൂട്ടങ്ങളിലെ അംഗങ്ങൾക്കെന്നപോലെ അയൽക്കൂട്ടാംഗങ്ങൾ അല്ലാത്തവർക്കും ലഭ്യമാക്കി, സ്ത്രീ ശാക്തീകരണവും സാമ്പത്തിക ഉന്നമനവും അതുവഴി സാമൂഹിക വികസനവും ലക്ഷ്യമിട്ട് പരസ്പര സഹകരണത്തോടെ പ്രവർത്തിക്കുന്ന യുവതികളുടെ കൂട്ടായ്മ വളർത്തുന്നതിനായി 18 മുതൽ 40 വയസ്സുവരെ പ്രായമുള്ള വനിതകളെ ഉൾപ്പെടുത്തി കടുംബശ്രീ വഴി പ്രത്യേക ഗ്രൂപ്പുകളുടെ രൂപീകരണം നടത്തുന്നതിനായി തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വാർഡുതലങ്ങളിൽ ഓക്സിലറി ഗ്രൂപ്പുകൾ രൂപീകരിക്കുന്നതിനായി 02/10/2021 തീയതി സ.ഉ. (സാധാ) നം. 1894/2021/ത.സ്വ.ഭ.വ നമ്പർ ഉത്തരവ് പ്രകാരം പദ്ധതിരേഖയ്ക്ക് ഭരണാനുമതി നൽകിയിട്ടുണ്ട്. പദ്ധതിരേഖ അനുബന്ധം -I ആയി നൽകുന്നു. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന വാർഡുതലത്തിൽ പരമാവധി 50 പേരുടെ ഗ്രൂപ്പ് എന്ന കണക്കിലാണ് പ്രസ്തുത യുവതീ ഗ്രൂപ്പുകൾ രൂപീകരിക്കുന്നത്.
(ബി)	അതിദരിദ്ര്യ ലഘൂകരണ പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി അതിദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിന് സർവ്വേ	(ബി)	ഉണ്ട്. സംസ്ഥാനത്ത് അതീവദരിദ്ര്യം അനുഭവിക്കുന്ന കുടുംബങ്ങളെ കണ്ടെത്തുന്നതിനും അതിതീവ്ര

	നടത്തുവാൻ തീരുമാനിച്ചിട്ടുണ്ടോ; വിശദമാക്കാമോ;		ദരിദ്രരുടെ നിർണ്ണയ പ്രക്രിയ സമയബന്ധിതമായി പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനുമായി 16/07/21 ലെ സ.ഉ (കൈ) നം. 145/2021/തസ്വഭവ ഉത്തരവ് പ്രകാരം മാർഗ്ഗരേഖ അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആയത് പ്രകാരം നടപടികൾ ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. മാർഗ്ഗരേഖ അനുബന്ധം -II ആയി നൽകുന്നു.
(സി)	അതിദരിദ്രരെ കണ്ടെത്താനുള്ള സർവ്വേയുടെ മുന്നോടിയായി മാർഗ്ഗരേഖ തയ്യാറാക്കിയിട്ടുണ്ടോ; വിശദമാക്കാമോ;	(സി)	ഉണ്ട്. സംസ്ഥാനത്ത് അതീവദാരിദ്ര്യം അനുഭവിക്കുന്ന കുടുംബങ്ങളെ കണ്ടെത്തുന്നതിനും അതിതീവ്ര ദരിദ്രരുടെ നിർണ്ണയ പ്രക്രിയ സമയബന്ധിതമായി പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനുമായി 16/07/21 ലെ സ.ഉ (കൈ) നം. 145/2021/തസ്വഭവ ഉത്തരവ് പ്രകാരം മാർഗ്ഗരേഖ അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആയത് പ്രകാരം നടപടികൾ ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. മാർഗ്ഗരേഖ അനുബന്ധം -II ആയി നൽകുന്നു.
(ഡി)	സർവ്വേയുടെ ഭാഗമായി പ്രാഥമിക പട്ടിക, അന്തിമപട്ടിക എന്നിവ തയ്യാറാക്കാനുള്ള നടപടിക്രമം നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ടോ; വിശദമാക്കാമോ;	(ഡി)	പങ്കാളിത്തപരമായ ഒരു പ്രക്രിയയിലൂടെയാണ് പ്രാഥമിക പട്ടിക തയ്യാറാക്കുന്നത്. വാർഡ് തലത്തിൽ ക്രമീകരിക്കുന്ന സമിതിയാണ് ഇതിന്റെ ചുമതല. താഴെ പറയുന്ന ഘട്ടങ്ങളാണ് ഈ പ്രക്രിയയ്ക്കായി അവലംബിച്ചിരിക്കുന്നത്. * വാർഡ്തല സമിതി ചേർന്ന് ഗ്രൂപ്പ് ചർച്ചയിലൂടെ അതിദരിദ്രരുടെ പട്ടിക പ്രാഥമികമായി തയ്യാറാക്കുക. * വാർഡിലെ വിവിധ സാമൂഹിക സംഘടനകളുമായുള്ള ഫോക്കസ് ഗ്രൂപ്പ് ചർച്ച. * കുടുംബശ്രീ പ്രവർത്തകരുമായുള്ള ഫോക്കസ് ഗ്രൂപ്പ് ചർച്ച. * വലിയ വാർഡുകൾ, നഗരസഭാ വാർഡുകൾ എന്നിവയെ ക്ലസ്റ്റർ ആക്കി തിരിച്ച് ഫോക്കസ് ഗ്രൂപ്പ് ചർച്ചകൾ. * മറ്റു പട്ടികകളുമായി ചേർത്തുള്ള പരിശോധന. * പ്രാഥമിക ഫോക്കസ് ഗ്രൂപ്പ് ചർച്ചകളിൽ വന്ന പട്ടിക ഏകോപനം. * വാർഡ്തല സമിതിയുടെ അന്തിമ പരിശോധനയും പട്ടിക തയ്യാറാക്കലും. * വാർഡ്തല സമിതി സാമൂഹിക സംഘടന, കുടുംബശ്രീ, ക്ലസ്റ്റർതല ചർച്ചകൾ എന്നിവയിൽ ഉയർന്നുവന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ ക്രോഡീകരിച്ച് പ്രാഥമിക പട്ടിക തയ്യാറാക്കുക. * ഈ പട്ടികയെ, അന്ത്യോദയ അന്നയോജന, ഭിന്നശേഷിക്കാർ എന്നിവരുടെ പട്ടികയുമായി താരതമ്യം ചെയ്ത് അവയിലെ അതിദരിദ്രർ ആരും തന്നെ ഈ പട്ടികയിൽ നിന്ന് വിട്ടുപോയിട്ടില്ല എന്ന് ഉറപ്പാക്കുക. * പങ്കാളിത്ത ചർച്ചയിലൂടെ അന്തിമപട്ടികയ്ക്ക് രൂപം നൽകി മാനേജ്മെന്റ് ഇൻഫർമേഷൻ സിസ്റ്റത്തിൽ രേഖപ്പെടുത്തുന്നതിനും സർവ്വേ നടത്തിപ്പിനുമായി പഞ്ചായത്ത്തല സമിതിയ്ക്ക് കൈമാറുക. അന്തിമ

			പട്ടിക തയ്യാറാക്കൽ അന്തിമ പട്ടിക തയ്യാറാക്കുന്ന ചുമതല തദ്ദേശ സ്ഥാപനതല ജനകീയ സമിതിയിൽ നിക്ഷിപ്തമാണ്. മാനേജ്മെന്റ് ഇൻഫർമേഷൻ സിസ്റ്റം (എം.ഐ.എസ്) വഴി വാർഡ് തലത്തിലുള്ള തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടവരുടെ പട്ടികകൾ ലഭ്യമാകും. ഈ പട്ടികകൾ തദ്ദേശ സ്ഥാപനതല സമിതികൾ എം.ഐ.എസ്സിൽ നിന്ന് ശേഖരിച്ച് വാർഡ്തല സമിതികൾക്ക് നൽകണം. പരാതികൾ ഉണ്ടെങ്കിൽ ആയത് പരിഹരിച്ച ശേഷം ഗ്രാമസഭ അതിദരിദ്രരുടെ പട്ടിക അംഗീകരിക്കുന്നു.
(ഇ)	പ്രാഥമിക പട്ടിക എന്നത്തേക്ക് തയ്യാറാക്കുമെന്ന് വെളിപ്പെടുത്താമോ?	(ഇ)	പ്രാഥമിക പട്ടിക നവംബർ 30-നകം തയ്യാറാക്കുന്നതിനായി നടപടി സ്വീകരിച്ചു വരികയാണ്.

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

"ഭരണഭാഷ- മാതൃഭാഷ"

കേരള സർക്കാർ

സംഗ്രഹം

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് - കുടുംബശ്രീ - അതിദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗരേഖ അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ (ഐ.എ) വകുപ്പ്

സ.ഉ.(കൈ) നം.145/2021/ത.സ്വ.ഭ.വ തീയതി,തിരുവനന്തപുരം, 16/07/2021

പരാമർശം:- 02/06/2021 -ലെ സ.ഉ.(കൈ) നം.99/2021/തസ്വഭവ.

ഉത്തരവ്

സംസ്ഥാനത്ത് അതീവ ദാരിദ്ര്യം അനുഭവിക്കുന്ന കുടുംബങ്ങളെ കണ്ടെത്തുന്നതിനും സംസ്ഥാന വ്യാപകമായി തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ തലത്തിൽ നടത്തേണ്ട സർവ്വേയ്ക്ക് ആവശ്യമായ മാർഗ്ഗരേഖകൾ തയ്യാറാക്കുന്നതിനുമായി അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പ് പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി (നഗരം), തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പ് എന്നിവരെ ചുമതലപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് മേൽ പരാമർശം പ്രകാരം ഉത്തരവായി. തുടർന്ന് കിലയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ വിദഗ്ദ്ധരുമായുള്ള ചർച്ചകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അനുബന്ധമായി ചേർത്തിട്ടുള്ള കരട് മാനദണ്ഡങ്ങൾ രൂപീകരിച്ചു.

(2) സർക്കാർ ഇക്കാര്യം വിശദമായി പരിശോധിച്ചു. അതിതീവ്ര ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങളേയും പ്രക്രിയകളേയും സംബന്ധിച്ച് അനുബന്ധമായി ചേർത്തിരിക്കുന്ന മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ ചുവടെ ചേർക്കുന്ന നിബന്ധനകൾക്ക് വിധേയമായി അംഗീകരിച്ചു ഇതിനാൽ ഉത്തരവാകുന്നു.

- i. മാനദണ്ഡങ്ങളും പ്രക്രിയകളും പരിശോധിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രാരംഭ പഠനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മാനദണ്ഡങ്ങളിലോ പ്രക്രിയകളിലോ ആവശ്യമായ മാറ്റങ്ങൾ വേണ്ടി വന്നാൽ ആയവ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതാണ്.
- ii. നാലര മാസത്തിനുള്ളിൽ അതിദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള പ്രക്രിയ പൂർത്തിയാക്കേണ്ടതാണ്.

അതിതീവ്ര ദരിദ്രരുടെ നിർണ്ണയ പ്രക്രിയ സമയബന്ധിതമായി പൂർത്തീകരിക്കുന്നത് ഉറപ്പാക്കാൻ ഗ്രാമവികസന കമ്മീഷണറേറ്റിലെ അഡീഷണൽ ഡെവലപ്മെന്റ് കമ്മീഷണർ ശ്രീ. സന്തോഷ് കമാറിനെ സംസ്ഥാന തലത്തിൽ നോഡൽ ഓഫീസറായി നിയമിക്കുന്നു.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)

ശാരദ മുരളീധരൻ ഐ എ എസ്
അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി

ഡയറക്ടർ, പഞ്ചായത്ത് വകുപ്പ്

✓ ഡയറക്ടർ, നഗരകാര്യ വകുപ്പ്

ഗ്രാമവികസന കമ്മീഷണർ, ഗ്രാമവികസന കമ്മീഷണറേറ്റ്, തിരുവനന്തപുരം

ശ്രീ.സന്തോഷ് കുമാർ, അഡീഷണൽ ഡെവലപ്മെന്റ് കമ്മീഷണർ ,

ഗ്രാമവികസന കമ്മീഷണറേറ്റ്

ഡയറക്ടർ, കില, തിരുവനന്തപുരം

എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ, കടുംബശ്രീ, തിരുവനന്തപുരം

പ്രിൻസിപ്പൽ അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (എ&ഇ), കേരള, തിരുവനന്തപുരം

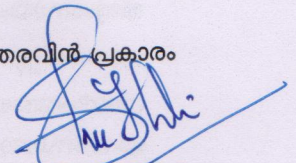
അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (ഇ&ആർ.എസ്.എ/ജി&എസ്.എസ്.എ) കേരള, തിരുവനന്തപുരം

പൊതുഭരണ (എസ്.സി) വകുപ്പ്

എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ, ഇൻഫർമേഷൻ കേരള മിഷൻ, തിരുവനന്തപുരം

കരുതൽ ഫയൽ/ഓഫീസ് കോപ്പി

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തൽ - രീതിശാസ്ത്രവും, പ്രക്രിയയും

ആമുഖം

ആശ്രയ പദ്ധതിയുടെ പരിധിയിൽ വരേണ്ടതും വിട്ടുപോയതുമായ പരമദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തി അവർക്ക് വേണ്ടി വരുമാനം ആർജ്ജിക്കാനുള്ള പദ്ധതികളും അത് പറ്റാത്തവർക്ക് ഇൻകം ട്രാൻസ്ഫർ പദ്ധതികളും മൈക്രോപ്ലാനുകളിലൂടെ ആവിഷ്കരിച്ചു നടപ്പിലാക്കുക എന്നത് ഈ സർക്കാർ ദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജനത്തിനായി ലക്ഷ്യമിടുന്ന ഒരു പ്രധാനപ്പെട്ട ഇടപെടലാണ്.

സാമൂഹിക സാമ്പത്തിക ദുർബലത (deprivation) അഥവാ ദാരിദ്ര്യം (poverty) എന്നത് നിരന്തരമായ മാറ്റത്തിന് വിധേയമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു പ്രതിഭാസമാണ്. ഒരു ദരിദ്ര കുടുംബം അതി ദാരിദ്ര്യത്തിലേക്ക് എത്തുന്നതിന് മുൻപേ വിവിധ തരത്തിലുള്ള വിഭവശേഷി ദാരിദ്ര്യത്തിലൂടെ കടന്നു പോകുന്നു. അതിനാൽ തന്നെ ദാരിദ്ര്യത്തെ പ്രായോഗികമായി നേരിടുന്നതിന് അതിന്റെ വിവിധ ഘടകങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള പ്രകടമായ വ്യത്യാസങ്ങൾ തിരിച്ചറിയേണ്ടതുണ്ട്. ദരിദ്രരെ പൊതുവെ താഴെ പറയുന്ന പ്രകാരം മൂന്നായി തിരിക്കാം.

- അതി ദരിദ്രർ : അതിജീവനത്തിന് ആവശ്യമായ അടിസ്ഥാന ആവശ്യങ്ങൾ നേടിയെടുക്കാൻ ആകാത്തവർ (ഭക്ഷണം, സുരക്ഷിതമായ താമസം, ആരോഗ്യം, അടിസ്ഥാന വരുമാനം)
- ദരിദ്രർ: അടിസ്ഥാന ആവശ്യങ്ങളിൽ പലതും നേടിയെടുക്കുന്നതിന് ഇടക്കിടെ ബുദ്ധിമുട്ട് നേരിടുന്നവർ. ഇവർക്ക് പല അടിസ്ഥാന ആവശ്യങ്ങളും മിക്കപ്പോഴും ലഭ്യമാകുന്നില്ല.
- ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ വക്കിൽ ഉള്ളവർ: ഇവർക്ക് മിക്കപ്പോഴും അടിസ്ഥാന ആവശ്യങ്ങൾ നേടാൻ ആവുന്നുണ്ടെങ്കിലും പലപ്പോഴും അതിനു കഴിയാതെ പോകുന്നു. ഇവർ ദാരിദ്ര്യ അവസ്ഥക്ക് അകത്തേക്കും, പുറത്തേക്കും ഇടക്കിടെ മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

അതി ദാരിദ്ര്യത്തെ നേരിടുന്നതിനുള്ള സർക്കാർ ഇടപെടലുകൾ

ദാരിദ്ര്യത്തിനെതിരായ പോരാട്ടത്തിൽ പ്രാദേശിക സ്വയംഭരണങ്ങൾ മുൻപന്തിയിലാണ്. ദാരിദ്ര്യത്തെ നേരിടുന്നതിനുള്ള ഇടപെടലുകളുടെ മുൻനിരയിൽ തന്നെ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. ആരോഗ്യം, വിദ്യാഭ്യാസം, പാർപ്പിടം, സാമൂഹ്യസുരക്ഷ എന്നിങ്ങനെയുള്ള തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സേവന മേഖലയിലെ നിരവധി പദ്ധതികൾ ദാരിദ്ര്യത്തെ വിവിധ തരത്തിൽ ലഘൂകരിക്കുന്നതിന് സഹായകമായിട്ടുണ്ട്. വിവിധ പദ്ധതികളിലൂടെ ദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജനത്തിനുള്ള പ്രാദേശിക സർക്കാരുകളുടെ ശ്രമത്തെ ക്രോഡീകരിച്ച് ഒരു പദ്ധതിക്ക് കീഴിൽ കൊണ്ടുവരുന്നതിനുള്ള ശ്രമമായിരുന്നു ദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജന

ഉപപദ്ധതി (Anti-poverty sub plan). മൈക്രോ ക്രെഡിറ്റ്, എൻറപ്രൈസ് ഡവലപ്മെന്റ് എന്നിവയിലൂടെ പാവപ്പെട്ടവരുടെ സ്വയം സഹായത്തിന് ഊന്നൽ നൽകിക്കൊണ്ട് 1998- ൽ സംസ്ഥാന ദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജന ദൗത്യവുമായി കടുംബശ്രീ മിഷൻ ആരംഭിച്ചു.

ദാരിദ്ര്യത്തിന് ഇരയാകുന്ന ആളുകളെ തിരിച്ചറിയാൻ കടുംബശ്രീ 9 പോയിന്റ് സൂചിക എന്നറിയപ്പെടുന്ന ക്ലേശ ഘടകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചു. ഈ സൂചിക പങ്കാളിത്ത കമ്മ്യൂണിറ്റി ദാരിദ്ര്യ വിലയിരുത്തലിനെ പ്രാപ്തമാക്കി, ഒപ്പം പരിഹരിക്കപ്പെടേണ്ട പ്രശ്നങ്ങൾ തിരിച്ചറിയാനും സഹായിച്ചു. വ്യത്യസ്ത ദുർബലതകളെ അഭിസംബോധന ചെയ്യുന്നതിനുവേണ്ടി പ്രത്യേക പ്രോജക്റ്റുകളും വികസിപ്പിച്ചു. സ്ഥിരമായ വരുമാനം ആർജ്ജിക്കാൻ ആകാത്തതുകൊണ്ട് അതിദരിദ്രരെ മിതവ്യയത്തിന്റെയും വായ്പയുടെയും ശൃംഖലയിലേക്ക് കൊണ്ടുവരാൻ കടുംബശ്രീക്ക് സാധിച്ചില്ല.

ആശ്രയ പദ്ധതി

അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തി ദാരിദ്ര്യത്തിൽ നിന്ന് കരകയറ്റുന്നതിന് 2002-2003 കാലഘട്ടത്തിൽ കടുംബശ്രീ ആവിഷ്കരിച്ച പദ്ധതി ആണ് ആശ്രയ. അതിദരിദ്രരും, അഗതികളും സമൂഹത്തിലെ ഏറ്റവും ദുർബലരായ വിഭാഗങ്ങളിൽ പെടുന്നവരാണ്. ക്ലേശ ഘടകങ്ങളും, അതി ക്ലേശ ഘടകങ്ങളും അടിസ്ഥാനമാക്കി നിശ്ചയിച്ച പങ്കാളിത്ത രീതിയിൽ ആണ് ആശ്രയ കടുംബങ്ങളെ കണ്ടെത്തിയത്. ആദ്യം തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ ആരംഭിച്ച ഈ പദ്ധതി പിന്നീട് സംസ്ഥാനത്തു എല്ലായിടത്തും വ്യാപിപ്പിച്ചു. നിരാലംബരെ തിരിച്ചറിയാൻ പങ്കാളിത്ത സർവ്വേ നടത്തിയ കടുംബശ്രീയുടെയും പ്രാദേശിക സർക്കാരുകളുടെയും സംയുക്ത പരിശ്രമമായാണ് പദ്ധതി ആവിഷ്കരിച്ചത്. തിരിച്ചറിഞ്ഞ ഓരോ നിരാലംബരായ കടുംബത്തിനും പ്രാദേശിക ഗവൺമെന്റുകൾ വ്യക്തിഗത കടുംബ പദ്ധതികൾ ആവിഷ്കരിക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നു, അതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അവർ അവരുടെ വിഭവങ്ങൾ സംയോജിപ്പിക്കും, ഒപ്പം കടുംബശ്രീ മിഷൻ വിടവുകൾ നികത്താൻ ചലഞ്ച് ഫണ്ട് നൽകും.

ആശ്രയ ഉൾപ്പെടെയുള്ള അതി ദരിദ്രരെ ലക്ഷ്യം വരുന്ന പദ്ധതികൾ നിരവധി വിലയിരുത്തലുകൾക്കും പഠനങ്ങൾക്കും വിധേയമായിട്ടുണ്ട്. സമൂഹത്തിലെ അതി ദരിദ്രരിൽ പലരും മാനദണ്ഡങ്ങളുടെ പരിമിതി മൂലം ഈ പദ്ധതികളുടെ പട്ടികയിൽ ഉൾപ്പെടാതെ പോകുന്നു എന്ന പൊതു നിരീക്ഷണം ആണ് ഉണ്ടായിട്ടുള്ളത്. ഒമ്പത് ക്ലേശ ഘടകങ്ങളിൽ ഏഴെണ്ണം എങ്കിലും ഉള്ള കടുംബങ്ങൾ മാത്രമേ ഈ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെട്ടു. പട്ടികജാതി, പട്ടികവർഗ വിഭാഗങ്ങളിലെ അതി ദരിദ്രർ മേൽസൂചിപ്പിച്ച സർവ്വേകളിൽ പലപ്പോഴും ഉൾപ്പെടാതെ പോയിട്ടുണ്ട്. കക്കൂസ്, വീട് പോലുള്ള അടിസ്ഥാന സൗകര്യ നിർമ്മിതികളിൽ പലപ്പോഴും ഈ പദ്ധതികൾ പരിമിതപ്പെട്ടു.

ആശ്രയ പദ്ധതിയെ കുറിച്ചുള്ള പഠനങ്ങൾ താഴെ പറയുന്ന പരിമിതികളും നിരീക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്.

- ദാരിദ്ര്യം നിർമ്മാർജ്ജനം ചെയ്യുക എന്നത് കുടുംബശ്രീയുടെ മാത്രം ഉത്തരവാദിത്തമായി മാറുന്ന തരത്തിൽ പദ്ധതി നടത്തിപ്പിന്റെ ഉത്തരവാദിത്വം കുടുംബശ്രീയിലേക്ക് ഒതുങ്ങി.
- തദ്ദേശ സ്ഥാപനതലത്തിൽ ദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജന ഉപ പദ്ധതി ഉണ്ടാക്കാൻ നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടു എങ്കിലും തദ്ദേശ സ്ഥാപനം ഒട്ടാകെ മുൻകൈ എടുക്കുന്ന പദ്ധതിയായി ഇത് മാറിയില്ല.
- ആദ്യ ഘട്ടത്തിൽ ആശ്രയ കുടുംബങ്ങൾക്കുള്ള care package നടപ്പിലാക്കാൻ ചലഞ്ച് ഫണ്ട് കുടുംബശ്രീ വഴി തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് നൽകുകയാണ് ചെയ്തത്. എന്നാൽ ഇവയുടെ നിർവ്വഹണം ഫലപ്രദമാകുന്നതിനു വേണ്ടിയിരുന്ന തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് കീഴിലുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെ പങ്കാളിത്തം കുടുംബശ്രീകളുടെ സി.ഡി.എസ്, എ.ഡി.എസ് സംവിധാനങ്ങൾക്ക് വേണ്ടത്ര ലഭിച്ചില്ല. ഇത് പദ്ധതിയുടെ ഫലപ്രാപ്തിയെ ബാധിച്ചു.
- ആശ്രയ പദ്ധതിയുടെ ആദ്യ ഘട്ടത്തിൽ പട്ടിക ജാതി, പട്ടിക വർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങൾക്ക് പ്രത്യേക പരിഗണനകൾ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഇത് അവർ പദ്ധതിയിൽ അർഹമായരീതിയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നതിന് തടസ്സമായി. പിന്നീട് പട്ടിക വർഗ്ഗക്കാർക്ക് പ്രത്യേക ആശ്രയ പരിപാടിയും, പട്ടിക ജാതിക്കാരെ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളും ഉണ്ടായി.
- ആശ്രയ പദ്ധതിയിലെ വീട്/കളസ് മുതലായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ പലപ്പോഴും മറ്റു പദ്ധതികളിൽ ഇവ ലഭിക്കാത്തവർക്കുള്ള അവസരങ്ങളായി പ്രാദേശിക തലത്തിൽ ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടു. ദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജനം എന്ന ലക്ഷ്യത്തിലൂന്നിയ ആശ്രയയുടെ മറ്റു ഘടകങ്ങൾ താരതമ്യേന അവഗണിക്കപ്പെട്ടു. ഫലത്തിൽ നിർമ്മാണത്തിന് ഊന്നൽ ലഭിക്കുന്ന ഒരു സ്ഥിതി കൈവന്നു.

ആശ്രയ പദ്ധതിയിലെ പരിമിതികൾ പലതരത്തിൽ പരിഹരിക്കുന്നതിന് പിന്നീട് ശ്രമങ്ങൾ നടന്നു എങ്കിലും ഈ പദ്ധതി ലക്ഷ്യമിട്ട നേട്ടത്തിലേക്ക് അതിന് എത്തുന്നതിൽ പരിമിതികൾ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങളിലെ അതി ദരിദ്രർക്ക് വേണ്ടി മാത്രമുള്ള ആശ്രയ പദ്ധതി; ഭക്ഷണം, ആരോഗ്യം എന്നീ ആവശ്യങ്ങൾക്ക് ഊന്നൽ നൽകുന്ന പ്രത്യേക ആശ്രയ പദ്ധതി എന്നിവ അതിന്റെ ഭാഗമായി പിന്നീട് വന്നു. എന്നാൽ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ തങ്ങളുടെ തനത് പദ്ധതി ആയി ഇതിനെ ഏറ്റെടുക്കാതിരുന്നതും, പദ്ധതി നടത്തിപ്പിൽ സാമൂഹ്യ നേതൃത്വവും പങ്കാളിത്തവും ഇല്ലാതിരുന്നതും പദ്ധതിയുടെ സുസ്ഥിരമായ നടത്തിപ്പിനെ ബാധിച്ചു.

കാലക്രമേണ കുടുംബശ്രീ ഉപയോഗിച്ച ക്ലേശഘടകങ്ങൾ അപ്രസക്തമായി മാറി, അഥവാ ദുർവിനിയോഗം ചെയ്യപ്പെട്ടു. പുതിയ ക്ലേശഘടകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് ആശ്രയ പദ്ധതിയുടെ പുറത്തു നിൽക്കുന്ന അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തേണ്ടതുണ്ട്.

അതി ദരിദ്രം ഇല്ലാതാക്കുന്നതിനുള്ള സമഗ്രപദ്ധതി

മുൻപ് നടത്തിയ പദ്ധതികളിൽ ഉൾപ്പെടാതെ പോയ അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തി മൈക്രോ പ്ലാൻ തയ്യാറാക്കുന്നതിനാണ് സംസ്ഥാന സർക്കാർ ഇപ്പോൾ ലക്ഷ്യമിടുന്നത്. ഇതിനു താഴെ പറയുന്ന ഘടകങ്ങൾ ആവശ്യമാണ്.

1. അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങളും, സർവ്വേക്കുള്ള സൂചകങ്ങളും വികസിപ്പിക്കുക.
2. പങ്കാളിത്ത രീതിയിൽ അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള പ്രക്രിയ വികസിപ്പിക്കുക.
3. മാസ്റ്റർ ട്രെയിനർമാരെയും, റിസോഴ്സ് പേഴ്സൺമാരെയും കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുക.
4. പൈലറ്റ് പഠനം നടത്തുക.
5. സംസ്ഥാനം മുഴുവൻ ഉള്ള അതി ദരിദ്രരെ പങ്കാളിത്ത രീതിയിൽ കണ്ടെത്തുക.
6. മൈക്രോ പ്ലാനുകളുടെ ഘടകങ്ങളും, രീതിശാസ്ത്രവും നിർണ്ണയിക്കുക.
7. സംസ്ഥാനതലത്തിൽ അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള പ്രക്രിയ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിനും, പരിപാടി വിലയിരുത്തുന്നതിനും ആയി ഒരു സമിതി രൂപീകരിക്കുക, ജില്ലാതലത്തിലും ഏകോപന സംവിധാനം ഡി പി സി യുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ഉറപ്പാക്കുക.
8. തദ്ദേശ സ്ഥാപന തലത്തിലും, വാർഡ് തലത്തിലും സമിതികൾ രൂപീകരിക്കുക.
9. സമിതികൾക്ക് പരിശീലനം നൽകുക.
10. സർവ്വേയുടെ ഫലപ്രദമായ നടത്തിപ്പ്, വിലയിരുത്തൽ എന്നിവയ്ക്ക് മാനേജ്മെന്റ് ഇൻഫർമേഷൻ സിസ്റ്റം, മൊബൈൽ ആപ്പ് എന്നിവ വികസിപ്പിക്കുക.
11. ദരിദ്രരെ പങ്കാളിത്ത രീതിയിൽ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള ക്യാമ്പയിൻ സംഘടിപ്പിക്കുക.
12. ദരിദ്രരെ പ്രാഥമികമായി പട്ടികപ്പെടുത്തുക.
13. വിട്ടു പോയ അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള എന്യുമറേറ്റർമാർ വഴിയുള്ള പ്രാദേശിക അന്വേഷണം ഡാറ്റാ എൻട്രി, ക്രോഡീകരണം, കരട് പട്ടിക തയ്യാറാക്കൽ.
14. ഗുണഭോക്തൃ ലിസ്റ്റുകൾ ഗ്രാമ/ വാർഡ് സഭകളിൽ അംഗീകരിക്കൽ.
15. മൈക്രോ പ്ലാനുകളും പ്രൊജക്റ്റുകളും തയ്യാറാക്കൽ.
16. തിരിച്ചറിയൽ രേഖകൾ - ആധാർ, റേഷൻ കാർഡ്- ലഭ്യമാക്കുക, നിലവിലുള്ള സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാ സംവിധാനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തുക - (സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാ പെൻഷൻ, അന്ത്യോദയ പദ്ധതി, അഗതി രഹിത കേരളം പദ്ധതി മുതലായവ).
17. മൈക്രോ പ്ലാൻ ആധാരപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടുള്ള വിഭവ സമാഹരണവും, പദ്ധതി നടത്തിപ്പും.

നിശ്ചയിക്കുന്ന മാനദണ്ഡങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അതിദരിദ്രർ എന്ന പട്ടികയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നവരെ അവർക്കു ആനുഷ്ഠാനങ്ങൾ ലഭ്യമായി വരുമാനം ആർജ്ജിക്കുന്ന മുറയ്ക്ക് പട്ടികയിൽ നിന്നും ഒഴിവാക്കുന്നതാണ്.

ഈ പദ്ധതിയുടെ ഗുണഭോക്തൃ തിരഞ്ഞെടുപ്പിന് സമൂഹത്തിലെ യഥാർത്ഥ അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിന് സഹായകമായ വസ്തുനിഷ്ടവും (objective),

സുതാര്യവുമായ (Transparent) രീതിശാസ്ത്രവും പ്രക്രിയയും മുന്നോട്ട് വെക്കുന്നതിനാണ് ഈ കുറിപ്പിലൂടെ ശ്രമിക്കുന്നത്. മൈക്രോ പ്ലാൻ തയ്യാറാക്കുന്നത് സംബന്ധിച്ചുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ പ്രത്യേകമായി പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതാണ്.

രീതിശാസ്ത്രം (Proposed Methodology)

മൂന്ന് ഘട്ടങ്ങൾ ഉള്ള ഒരു പ്രക്രിയയാണ് അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള രീതി ശാസ്ത്രത്തെ അന്തിമമാക്കുന്നതിനായി ഇവിടെ നിർദ്ദേശിക്കുന്നത്.

ഘട്ടം 1 പദ്ധതിയിൽ ആളുകളെ ഉൾക്കൊള്ളിക്കുന്നതിനുള്ള ഏറ്റവും നിർണ്ണായകമായ ഘടകങ്ങളെ കണ്ടെത്തലും പട്ടികപ്പെടുത്തലും രീതി ശാസ്ത്രവും.

ഘട്ടം 2- തയ്യാറാക്കിയ മാനദണ്ഡങ്ങളെ ഫീൽഡ് പരിശോധനകളിലൂടെ കുറ്റമറ്റതാക്കൽ - പൈലറ്റ് പഠനങ്ങൾ.

ഘട്ടം 3 - അതി ദരിദ്രർ നിശ്ചയിക്കൽ പ്രക്രിയ

ഘട്ടം 1 - പദ്ധതിയിൽ ആളുകളെ ഉൾക്കൊള്ളിക്കുന്നതിനുള്ള ഏറ്റവും നിർണ്ണായകമായ ഘടകങ്ങളെ കണ്ടെത്തലും പട്ടികപ്പെടുത്തലും.

ഒന്നാം ഘട്ടമായി നിർദ്ദേശിക്കുന്ന ഈ പ്രക്രിയയിലൂടെ പദ്ധതിയിൽ ഗുണഭോക്താക്കളെ ഉൾക്കൊള്ളിക്കുന്നതിനുള്ള നിർണ്ണായകമായ ഘടകങ്ങൾ പട്ടികപ്പെടുത്തുന്നതിന് 3 ഘട്ടങ്ങൾ ആയുള്ള പ്രവർത്തനം നടന്നു കഴിഞ്ഞു. ലോക്കൽ സെൽഫ് ഗവൺമെന്റ് ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റ് ചുമതലയുള്ള അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, അർബൻ ചുമതലയുള്ള പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി എന്നിവർ കുടുംബശ്രീ, കില എന്നീ സ്ഥാപനങ്ങളിലെ പ്രധാന ചുമതലക്കാരമായി സംസാരിച്ചു. ഗുണഭോക്താക്കളെ തിരഞ്ഞെടുക്കാനുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങൾ തയ്യാറാക്കാൻ കുടുംബശ്രീയോടും, പദ്ധതി നടത്തിപ്പിന്റെ രീതിശാസ്ത്രം തയ്യാറാക്കാൻ കിലയോടും നിർദ്ദേശിച്ചു.

രീതി ശാസ്ത്രവും പ്രക്രിയയും വികസിക്കുന്നതിനുള്ള ഉപസമിതികൾ

കുടുംബശ്രീ, കില എന്നിവയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ രണ്ടു സമിതികൾ ഇതിനായി പ്രവർത്തിച്ചു. പദ്ധതിയുടെ ഗുണഭോക്തൃ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് പ്രക്രിയയും, രീതിശാസ്ത്രവും സംബന്ധിച്ച കരട് നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഈ സമിതികൾ നിർദ്ദേശിച്ചു. 2020 മെയ് അവസാന വാരത്തിലും ജൂൺ ആദ്യ വാരത്തിലുമായാണ് ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നിട്ടുള്ളത്.

വിദഗ്ദ്ധരുമായുള്ള ചർച്ച

തദ്ദേശ സ്വയം ഭരണ വകുപ്പ് അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറിയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ 05-06-2021 ന് സാമ്പത്തിക വിദഗ്ദ്ധർ, സാമൂഹ്യ ശാസ്ത്രജ്ഞർ, പൊതുജനാരോഗ്യ വിദഗ്ദ്ധർ, കുടുംബശ്രീലെ മുതിർന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥർ എന്നിവരുമായി ചർച്ച നടത്തി. മുൻപ് നിയോഗിച്ച സമിതികൾ തയ്യാറാക്കിയ നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഈ വിദഗ്ദ്ധ ചർച്ചയിൽ കറേക്കുടി

ആഴത്തിൽ ചർച്ച ചെയ്തു. ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നിർദ്ദേശങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തി സമർപ്പിക്കാൻ ഒരു ഉപസമിതിയെ ചുമതലപ്പെടുത്തി. അവരുടെ നിർദ്ദേശങ്ങളാണ് താഴെ നൽകുന്നത്.

ഒന്നാം ഘട്ട പ്രക്രിയയുടെ പൊതുധാരണകൾ

കുടുംബങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാന ആവശ്യങ്ങൾ ആയ ഭക്ഷണം, വാസസ്ഥലം, ആരോഗ്യം, അതിജീവത്തിനുള്ള വരുമാനം എന്നീ നാല് ഘടകങ്ങളെ ഗുണഭോക്തൃ തിരഞ്ഞെടുപ്പിന്റെ അടിസ്ഥാന മാനദണ്ഡങ്ങളായി കാണണം.

- പ്രാദേശിക പ്രത്യേകതകളും, ഓരോ ഘടകത്തിന്റേയും സങ്കീർണ്ണതയും ഉൾക്കൊണ്ട് ഓരോന്നിലും ഉപഘടകങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തണം.
- ഇതോടൊപ്പം ആദിവാസികൾ, മത്സ്യ തൊഴിലാളികൾ, നഗരത്തിലെ അതിദരിദ്രർ തുടങ്ങി പ്രത്യേക വിഭാഗങ്ങളെ ഉൾക്കൊള്ളിക്കാവുന്ന തരത്തിൽ പ്രത്യേക മുൻഗണനകൾ മേൽ വിഭാഗങ്ങൾക്ക് ഉപഘടകങ്ങളിൽ നൽകണം.
- ഗ്രാമ പ്രദേശത്ത് ആദിവാസി മേഖല, മത്സ്യ തൊഴിലാളി മേഖല, നഗരങ്ങൾ, എന്നിവിടങ്ങളെ പരിഗണിച്ച് പ്രത്യേക മാനദണ്ഡങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തണം.
- തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനതലത്തിൽ മാനദണ്ഡങ്ങളിൽ അത്യാവശ്യമായ വഴക്കങ്ങൾ (flexibility) ഉണ്ടാകണം.
- 60 വയസ്സ് കഴിഞ്ഞവർ മാത്രം ഉള്ള കുടുംബങ്ങൾ, പ്രത്യേക വരുമാനം ഇല്ലാത്ത കുടുംബങ്ങൾ, ഗുരുതര രോഗമുള്ള കിടപ്പു രോഗികൾ ഉള്ള കുടുംബങ്ങൾ, ഒന്നിലധികം പേർക്ക് ഗുരുതര രോഗങ്ങൾ ഉള്ള കുടുംബങ്ങൾ, അനാഥരായ കുട്ടികൾ ഉള്ള കുടുംബങ്ങൾ, ഭിന്നശേഷിക്കാർ ഉണ്ടാകുകയും അവരെ പരിപാലിക്കുന്നവർക്കു പ്രത്യേക വരുമാനം ഇല്ലാതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന കുടുംബങ്ങൾ, പ്രത്യേക വരുമാന സാധ്യതകളില്ലാത്ത വിവിധ തരം ദുരിതങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്ന കേരളത്തിൽ സ്ഥിര താമസക്കാരായ അതിഥി തൊഴിലാളി കുടുംബങ്ങൾ, ഭൂരിഭാഗം തൊഴിൽ ദിനങ്ങളും തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയെ മാത്രം ആശ്രയിക്കുന്ന ആദിവാസി കുടുംബങ്ങൾ എന്നിവർക്ക് പ്രത്യേക പരിഗണന ലഭിക്കും വിധം മാനദണ്ഡങ്ങളിൽ മുൻഗണന നൽകണം.

നിർദ്ദേശിക്കുന്ന സൂചകങ്ങൾ

ഈ ചർച്ചകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നാലു പ്രധാന ഘടകങ്ങളും അതിന്റെ കീഴിൽ ഉപഘടകങ്ങളും വരുന്ന സൂചകങ്ങളാണ് താഴെ നിർദ്ദേശിക്കുന്നത്.

വരുമാനമില്ലായ്മ ഒന്നുകിൽ ജോലി ചെയ്യാനുള്ള പ്രാപ്തി കുറവ് കാരണമോ അല്ലെങ്കിൽ ആസ്തികളിൽനിന്നു വരുമാനം ലഭിക്കാത്തതുകൊണ്ടോ ആകാം. ആരോഗ്യപരമായ പ്രശ്നങ്ങൾ പലപ്പോഴും ജോലി എടുക്കാൻ പറ്റാത്ത സാഹചര്യം ഉണ്ടാകാനും വീട്ടിലെവ്വ് വരുമാനത്തേക്കാൾ വളരെ അധികരിക്കുന്നതിനും കാരണമാകാം. ഭാരിച്ച കടബാധ്യത

ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ ലക്ഷണമാണ്. അതി ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ ഏറ്റവും വ്യക്തമായ ലക്ഷണം വിശപ്പാണ്. അതിനാൽ ഈ ഘടകങ്ങൾ ആസ്പദമാക്കിക്കൊണ്ടാണ് സൂചകങ്ങൾ തിട്ടപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്.

5 വർഷത്തിൽ കൂടുതൽ കുടുംബസഹിതം സ്ഥിരതാമസമാക്കിയ അതിഥി തൊഴിലാളികളെയും ഈ മാനദണ്ഡങ്ങൾ പ്രകാരം പരിഗണിക്കേണ്ടതാണ്. (ജോലി ആവശ്യത്തിനായി സംസ്ഥാനത്തിനുള്ളിൽ വന്നു പോകുന്ന അതിഥി തൊഴിലാളികൾ ഇതിൽ പെടില്ല.)

ഇതോടൊപ്പം ആദിവാസി, പട്ടിക ജാതി, മത്സ്യ തൊഴിലാളി, നഗര ദരിദ്ര വിഭാഗങ്ങൾക്ക് പ്രത്യേകം മുൻഗണനാ സൂചകങ്ങളും അതി ദുർബല വിഭാഗങ്ങൾ എന്ന നിലയിൽ പ്രത്യേക പരിഗണന നൽകേണ്ട വിഭാഗങ്ങളുടെ പട്ടികയും നൽകുന്നു.

അതി ദരിദ്ര കുടുംബങ്ങളെ തിരിച്ചറിയുന്നതിനു താഴെ പറയും പ്രകാരമുള്ള രീതി അവലംബിക്കാവുന്നതാണ്:

പട്ടിക 1 : മുഖ്യ മാനദണ്ഡങ്ങൾ - പൊതു അതി തീവ്ര ക്ലേശഘടകങ്ങളും തീവ്ര ക്ലേശ ഘടകങ്ങളും.

പട്ടിക 2 : പട്ടിക വർഗ, പട്ടിക ജാതി, മത്സ്യബന്ധന മേഖല, നഗര ദാരിദ്ര്യ മേഖല എന്നിവയുടെ ക്ലേശ ഘടകങ്ങൾ.

പട്ടിക 3 : പ്രത്യേക പരിഗണന വേണ്ട വിഭാഗങ്ങൾ.

പട്ടിക ഒന്നിലെ മാനദണ്ഡങ്ങൾ രണ്ടായി തിരിച്ചിട്ടുണ്ട്:

- അതി തീവ്ര ക്ലേശഘടകങ്ങൾ (ചുവപ്പു നിറത്തിൽ അടയാളപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്)
- തീവ്ര ക്ലേശഘടകങ്ങൾ (ഓറഞ്ച് നിറത്തിൽ അടയാളപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്)

ചുവപ്പു നിറത്തിലുള്ള അതി തീവ്ര ക്ലേശഘടകങ്ങൾ വളരെ രൂക്ഷമായ ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളിലേക്കും കാരണങ്ങളിലേക്കും വിരൽ ചൂണ്ടുന്നു. ഇത്തരത്തിലുള്ള ക്ലേശഘടകം ബാധകമാണെങ്കിൽ അതി ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ വ്യക്തമായ സൂചനയായിരിക്കും, ഉപോൽബലകമായി മറ്റൊരു സൂചനയുടെ ആവശ്യവും ഉണ്ടാകില്ല. ഉദാഹരണത്തിന്:

"70 വയസ്സിന് മുകളിൽ പ്രായമുള്ളവർ മാത്രമുള്ള സാമൂഹിക സുരക്ഷാ പെൻഷൻ അല്ലാതെ മറ്റു വരുമാനം ഉള്ളവർ ഇല്ലാത്ത കുടുംബം", ഈ അതി തീവ്ര ക്ലേശഘടകം ബാധകമായിട്ടുള്ള ഒരു കുടുംബം സംശയംവിനാ അതി ദരിദ്ര കുടുംബമാണ്.

അതേ സമയം ഓറഞ്ച് നിറത്തിലുള്ള തീവ്ര ക്ലേശ ഘടകങ്ങൾ അതി ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ ശക്തമായ സൂചനയാണെങ്കിൽ പോലും മറ്റു ചില കാരണങ്ങളാൽ കുടുംബത്തിന്റെ ദാരിദ്ര്യത്തിന് കുറവ് വരുത്തുന്ന സന്ദർഭങ്ങളുടെ സാധ്യത തള്ളിക്കളയുന്നില്ല.

ഉദാഹരണത്തിന്:

"മുഖ്യ വരുമാന ദായക/ൻ മരിച്ചുപോയ അല്ലെങ്കിൽ ഉപേക്ഷിച്ചു പോയ കുടുംബം/ വിവിധ പ്രതിസന്ധി മൂലം മുഖ്യ വരുമാനദായകന്റെ തൊഴിൽ ശേഷി നഷ്ടപ്പെട്ട കുടുംബം" എന്ന ഓറഞ്ച് തീവ്ര ക്ലേശഘടകം പരിശോധിക്കുമ്പോൾ മനസ്സിലാക്കുന്നത് കുടുംബത്തിന് മുഖ്യ വരുമാനദായകന്റെ വരുമാനം നഷ്ടപ്പെടുന്നത് കൊണ്ട് വലിയ ആഘാതം ഉണ്ടാകുന്നുവെങ്കിലും തൊഴിൽ ശേഷിയുള്ള മറ്റു കുടുംബാംഗങ്ങളിൽ നിന്നും വരുമാനം ലഭ്യമായേക്കാം. അത് കൊണ്ട് തന്നെ മറ്റു ദാരിദ്ര്യ ക്ലേശഘടകങ്ങൾ കൂടി ഒത്തു വന്നാലാണ് ഉറപ്പോടെ അതി ദരിദ്ര കുടുംബമായി തിട്ടപ്പെടുത്താനാകുക.

മുഖ്യ മാനദണ്ഡങ്ങളിൽ ചുവന്ന വിഭാഗത്തിൽ വരുന്നവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്ന് ലഭിക്കുന്ന കുടുംബം അതി ദരിദ്ര കുടുംബമായി പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്. ഓരോ ചുവന്ന ഘടകത്തിനും പത്തു മാർക്ക് നിശ്ചയിക്കാവുന്നതാണ്. ഓറഞ്ച് ഘടകങ്ങൾക്കും പട്ടിക രണ്ടിലേയും പട്ടിക മൂന്നിലേയും ഘടകങ്ങൾ ഓരോന്നിനും അഞ്ചു മാർക്കുണ്ടാകും. അതിദരിദ്രരായി പരിഗണിക്കാൻ കുറഞ്ഞത് പത്തു മാർക്കുണ്ടാകണം.

ഓറഞ്ചു മാനദണ്ഡത്തിൽ മാത്രമാണ് വരുന്നതെങ്കിൽ 2 ഓറഞ്ചോ ഒരു ഓറഞ്ചും ഉപ മാനദണ്ഡങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്ന് കൂടിയും ലഭിക്കുന്ന കുടുംബങ്ങളെയും അതി ദരിദ്രരായി പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്.

1. പട്ടിക ഒന്നിലെ ഏതെങ്കിലും ചുവപ്പു സൂചിക ബാധകമാണെങ്കിൽ ആ കുടുംബം അതി ദരിദ്ര കുടുംബമായി പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്.
2. പട്ടിക ഒന്നിലെ ഓറഞ്ച് ഘടകങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും രണ്ടു ഘടകങ്ങളോ പട്ടിക ഒന്നിലേയും പട്ടിക രണ്ടിലേയും ഓരോ ഘടകങ്ങൾ ബാധകമാണെങ്കിലും അതി ദരിദ്ര കുടുംബമായി പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്.
3. പട്ടിക രണ്ടിലെ രണ്ടു ഘടകങ്ങൾ ബാധകമാകുന്നവരെയും അതി ദരിദ്രരായി പരിഗണിക്കാം.
4. പട്ടിക ഒന്നിലോ രണ്ടിലോ ഏതെങ്കിലും ഓറഞ്ച് ഘടകവും പട്ടിക മൂന്നിലെ ഏതെങ്കിലും ഘടകവും ബാധകമാണെങ്കിൽ അതി ദരിദ്ര കുടുംബമെന്ന പരിഗണന കിട്ടും.

പട്ടിക-1

അതിദരിദ്രരെ കണ്ടെത്താവുന്നതിന് അവലംബിക്കാവുന്ന പൊതു ഘടകങ്ങളും, ഉപഘടകങ്ങളും

1.1 ഭക്ഷണ ലഭ്യത / പോഷകാഹാരം

അതി തീവ്ര ക്ലേശഘടകം

- അതി വാർദ്ധക്യം മൂലമോ ശാരീരികവും മാനസികവുമായ വെല്ലുവിളികൾ ഉള്ളതിനാലോ ഭക്ഷണം പാകം ചെയ്ത് കഴിക്കാൻ ആകാത്ത കുടുംബങ്ങൾ
- തെരുവിലോ പൊതുയിടങ്ങളിലോ കഴിയുന്നതുമൂലം സ്ഥിരമായി ഭക്ഷണം ലഭിക്കാതിരിക്കുക (ഭക്ഷണം ഭക്ഷ തേടി കഴിക്കുന്നവർ, ഹോട്ടലുകൾ പൊതു സ്ഥാപനങ്ങൾ എന്നിവിടങ്ങളിൽ നിന്ന് സൗജന്യമായി ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നവർ ഉൾപ്പെടെ)

തീവ്ര ക്ലേശഘടകം

- അംഗൻവാടി രേഖകൾ പ്രകാരം തീവ്ര പോഷണ ദാരിദ്ര്യം ഉള്ള കുട്ടികൾ (SAM) ഉള്ള കുടുംബങ്ങൾ

1.2 ആരോഗ്യം

അതി തീവ്ര ക്ലേശഘടകം

- ക്യാൻസർ, കരൾ രോഗം, വൃക്ക രോഗം, ഹൃദ്രോഗം, അപൂർവ്വ ജനിതകരോഗം, മാനസിക രോഗം മുതലായ ഗുരുതരമായ രോഗം ബാധിച്ചതു കൊണ്ടോ, കിടപ്പു രോഗിയായതിനാലോ, അപകടം മൂലമോ വരുമാന ശേഷി (തൊഴിലിൽ നിന്നോ ആസ്തിയിൽ നിന്നോ) നഷ്ടപ്പെട്ട വ്യക്തികളുള്ള കുടുംബം.
- മാനസിക വെല്ലുവിളികളോ 80 % ശാരീരിക വെല്ലുവിളികളോ നേരിടുന്നവരെ വീട്ടിൽ പരിപാലിക്കേണ്ടി വന്നതുമൂലം വരുമാനം (തൊഴിലിൽ നിന്നോ ആസ്തിയിൽ നിന്നോ) നഷ്ടപ്പെട്ട കുടുംബം.

തീവ്ര ക്ലേശഘടകം

- രോഗമോ അപകടമോ കാരണം കട ബാധ്യത വന്നു ആസ്തി നഷ്ടപ്പെട്ട കുടുംബം.

1.3. വരുമാനം

അതി തീവ്ര ക്ലേശഘടകം

- തൊഴിൽ ശേഷിയില്ലാത്ത, ആസ്തികളിൽ നിന്നോ, നിക്ഷേപങ്ങളിൽ നിന്നോ വരുമാനമില്ലാത്ത കുടുംബം.
- വരുമാന ശേഷിയില്ലാത്ത, മക്കളുടെയോ അടുത്ത ബന്ധുക്കളുടെയോ ധനസഹായം ലഭ്യമല്ലാത്ത കുടുംബം.
- 60 വയസ്സിന് മുകളിലുള്ളവർ മാത്രം തൊഴിൽ എടുക്കുന്ന മറ്റു വരുമാനദായക അംഗങ്ങൾ ഇല്ലാത്ത ദരിദ്ര കുടുംബം.
- 70 വയസ്സിന് മുകളിൽ പ്രായമുള്ളവർ മാത്രമുള്ള സാമൂഹിക സുരക്ഷാ പെൻഷൻ അല്ലാത്ത മറ്റു വരുമാനം ഉള്ളവർ ഇല്ലാത്ത കുടുംബം.

തീവ്ര ക്ലേശഘടകം

- മുഖ്യ വരുമാന ദായക/ൻ മരിച്ചുപോയ അല്ലെങ്കിൽ ഉപേക്ഷിച്ചു പോയ കുടുംബം/ വിവിധ പ്രതിസന്ധി മൂലം മുഖ്യ വരുമാനദായകന്റെ തൊഴിൽ ശേഷി നഷ്ടപ്പെട്ട കുടുംബം.

- വിവിധ ദുരന്തങ്ങളിൽ തൊഴിൽ ഉപകരണങ്ങൾ പൂർണ്ണമായി നഷ്ടപ്പെട്ട കുടുംബം.

1.4. വാസസ്ഥലം

അതി തീവ്ര ക്ലേശഘടകം

- താമസസ്ഥലം ഇല്ലാതെ അലയുന്നവർ, നാടോടികൾ .
തീവ്ര ക്ലേശഘടകം
- അപകടകരവും, ദുസ്സഹവുമായ സ്ഥലങ്ങളിൽ ദയനീയ സാഹചര്യത്തിൽ താമസിക്കുന്നവർ (റെയിൽവേ , റോഡ് / പുഴ പുറമ്പോക്ക് / ചതുപ്പ് / മാലിന്യ കൂമ്പാര പരിസരം/ അടുക്ക് ചാലുകളുടെ ഓരങ്ങൾ, ബസ് സ്റ്റാൻഡ്, മാർക്കറ്റ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ കഴിയുന്നവർ).
- കടബാധ്യതകൾ (1.2 യിൽ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത് ഒഴികെ), പ്രകൃതി, മറ്റു ദുരന്തം മൂലം വാസസ്ഥലം നഷ്ടമായ കുടുംബങ്ങൾ.

പട്ടിക-2

2. പ്രത്യേക വിഭാഗങ്ങൾക്കുള്ള അധിക മാനദണ്ഡങ്ങൾ.

മേൽ സൂചിപ്പിച്ച പൊതു മാനദണ്ഡങ്ങൾക്ക് പുറമേ പ്രത്യേക സാമൂഹിക വിഭാഗങ്ങൾക്ക് ഗ്രാമ/നഗര പ്രദേശങ്ങളിൽ പ്രത്യേക പരിഗണന നൽകാം. ഒന്നാം പട്ടികയിലെ മാനദണ്ഡങ്ങൾ പ്രകാരം അർഹത നേടിയില്ലെങ്കിലും രണ്ടാം പട്ടികയിലെ ഏതെങ്കിലും 2 ഇനങ്ങൾ ബാധകമാണെങ്കിൽ അതി ദരിദ്രരായി പരിഗണിക്കാം. പൊതു മാനദണ്ഡത്തിൽ ഒരു ഓറഞ്ചും പട്ടിക 2 ലെ ഒന്നും ചേർന്ന് വന്നാലും പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്.

2.1 പട്ടിക വർഗ കുടുംബങ്ങൾ

1	പൊതു ഗതാഗത സൗകര്യം/പ്രാഥമിക ആരോഗ്യകേന്ദ്രങ്ങൾ/ സ്കൂളുകൾ, റേഷൻ കട തുടങ്ങിയ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളിൽ നിന്ന് 3 കിലോ മീറ്റർ എങ്കിലും അകലെ വനത്തിനുള്ളിൽ താമസിക്കുന്നവർ 25 സെന്റിൽ താഴെ ഭൂമിയുള്ള ആദിവാസികൾ
2	അതീവ ദുർബല ആദിവാസി വിഭാഗങ്ങൾ (PVTG)
3	വനവിഭവശേഖരത്തെ മാത്രം ആശ്രയിച്ച് കഴിയുന്ന കുടുംബങ്ങൾ
4	എല്ലാ കുടുംബങ്ങളും പ്രാഥമിക വിദ്യാഭ്യാസം വരെ മാത്രം നേടിയവരായ കുടുംബങ്ങൾ.
5	അവിദഗ്ദ്ധ കൂലിപ്പണിക്കായി പുറംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ജോലി തേടി പോകേണ്ടി വരുന്നവരുള്ള കുടുംബം.
6.	BMI 16 നു താഴെയോ Chronic Energy Deficiency(CED) യോ ഉള്ള കുടുംബം.
7	വസിക്കാൻ ഭൂമിയില്ലാത്ത, അഥവാ 100 ച. മീ വരെ ഉള്ള വാസസ്ഥലത്തിൽ 8 ഇൽ കൂടുതൽ അംഗങ്ങൾ താമസിക്കുന്ന കുടുംബം.

2.2 പട്ടിക ജാതി കുടുംബങ്ങൾ

1	ദുരന്തങ്ങൾ മൂലം ആവാസസ്ഥലം നഷ്ടമായവർ
2	ഗതാഗത സൗകര്യമില്ലാത്ത, 100 മീറ്ററിൽ കൂടിയുള്ള സൗകര്യമില്ലാത്ത, വൈദ്യുതീകരണം നടന്നിട്ടില്ലാത്ത പ്രദേശത്തു താമസിക്കുന്ന കുടുംബങ്ങൾ
3	പ്രൈമറി വിദ്യാഭ്യാസം മാത്രം നേടിയവർ ഉള്ള കുടുംബങ്ങൾ

2.3 തീരദേശ മത്സ്യ തൊഴിലാളികൾ

1	കടലാക്രമണ ഭീഷണി സ്ഥിരമായി നേരിടുന്നവർ/ കടലാക്രമണം മൂലം ആവാസസ്ഥലം നഷ്ടപ്പെട്ടവർ
2	പ്രാഥമിക വിദ്യാഭ്യാസം മാത്രം നേടിയവർ ഉള്ള കുടുംബങ്ങൾ

2.4 നഗര ദരിദ്രർ

1	100 ച. മീ വരെ ഉള്ള വീട്ടിൽ 8 ഇൽ കൂടുതൽ അംഗങ്ങൾ താമസിക്കുന്നത്.

പട്ടിക-

3.1 അതി ക്ലേശ ഘടകങ്ങളാൽ പരിഗണിക്കേണ്ട പ്രത്യേക ദുർബല വിഭാഗങ്ങൾ

മേൽ സൂചിപ്പിച്ച ദുർബല വിഭാഗങ്ങൾക്ക് പുറമേ അതീവ ദുർബല വിഭാഗം എന്ന നിലയിൽ വിവിധ തരം കുടുംബങ്ങളുടെ പട്ടിക താഴെ നൽകുന്നു

1	എച്ച്.ഐ.വി. ബാധിതർ ഉള്ള BPL കുടുംബങ്ങൾ
2	അനാഥരായ കുട്ടികൾ ഉള്ള BPL കുടുംബങ്ങൾ
3	LGBTQ വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ട അംഗങ്ങൾ ഉള്ള BPL കുടുംബങ്ങൾ

മേൽ സൂചിപ്പിച്ച ക്ലേശ ഘടകങ്ങൾ അതി ക്ലേശ ഘടകങ്ങൾ എന്നിവയല്ലാതെ ഏതെങ്കിലും പ്രത്യേക വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ട കുടുംബങ്ങൾ അതി ദുർബലരാണെന്നു പ്രാദേശികമായി തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കു ബോധ്യപ്പെടുകയാണെങ്കിൽ അത്തരം കുടുംബങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തുന്ന മാനദണ്ഡങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്താനുള്ള അനുവാദം സർക്കാരിൽ നിന്നും വാങ്ങേണ്ടതാണ്. ഇപ്രകാരം അനുവദിക്കുന്ന മാനദണ്ഡം സർവ്വേയ്ക്കു മുൻപായി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്.

ഘട്ടം 2 - തയ്യാറാക്കിയ മാനദണ്ഡങ്ങളെ ചീൽഡ് പരിശോധനകളിലൂടെ കുറ്റമറ്റതാക്കൽ - പൈലറ്റ് പഠനം

അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്താനുള്ള ഈ മാനദണ്ഡങ്ങളും രീതിശാസ്ത്രവും ആദ്യമായിട്ടാണ് കേരളത്തിൽ ഉപയോഗിക്കുന്നത്. ആശ്രയയുടെ ഭാഗമായി അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്താനുള്ള സാമൂഹ്യ സർവ്വേയിൽ പോലും പോരായ്മകൾ സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അത്തരം പാളിച്ചകൾ ആവർത്തിക്കാതിരിക്കാൻ ഇപ്പോൾ വികസിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങൾ അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്താൻ ഫലപ്രദമാണോ എന്ന് പരിശോധിച്ചു ന്യൂനതകൾ ഉണ്ടെങ്കിൽ പരിഹരിക്കേണ്ടതാണ്. ഇതോടൊപ്പം ഇതിനായി ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള രീതി ശാസ്ത്രം മുൻ സർവ്വേകളിൽ ഉണ്ടായ പ്രശ്നങ്ങൾ - ആനുകൂല്യങ്ങൾ പ്രതീക്ഷിച്ചു വളരെ കൂടുതൽ അനർഹർ കടന്നു കൂടുകയും അർഹരായ പലരും പുറത്താകുകയും ചെയ്ത അനുഭവം - ആവർത്തിക്കാതിരിക്കാനുതകുന്നതാണോ എന്നും പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

ഘട്ടം 3 - അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തൽ പ്രക്രിയ

തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപന പ്രദേശത്തെ അതിദരിദ്രരെ ജനപങ്കാളിത്തത്തോടെ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള രീതിയാണ് നിർദ്ദേശിക്കുന്നത്. ജീവകാരുണ്യ സാമൂഹിക ക്ഷേമ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഇടപെടുന്ന സാമൂഹ്യ രാഷ്ട്രീയ സംഘടനാ സംവിധാനങ്ങൾക്കും ഇതിൽ പങ്കാളിത്തം ഉറപ്പാക്കുന്നു. എല്ലാ തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിലും ഇപ്പോൾ

തന്നെ നിലവിൽ ആശ്രയ പദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി അതി ദരിദ്രരുടെ ലിസ്റ്റ് ലഭ്യമാണ്. ഇതിൽ വിട്ടുപോയവരെ കൂടി കണ്ടെത്തി അഗതി രഹിത കേരളത്തിനുള്ള കർമ്മപദ്ധതി തയ്യാറാക്കുകയാണ് പ്രധാന ലക്ഷ്യം. നിലവിലുള്ള ലിസ്റ്റുകളുടെ പരിശോധന, വാർഡ് തല സമിതികളുടെ നേതൃത്വത്തിൽ സർക്കാർ മാർഗരേഖ പ്രകാരം പരിഗണിക്കേണ്ടവരുടെ പ്രാഥമിക പട്ടിക തയ്യാറാക്കൽ, വിവിധ സംഘടനാ പ്രതിനിധികളുടെ നിർദ്ദേശങ്ങൾ സ്വീകരിക്കൽ, പ്രത്യേകമായി നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ള എന്യൂമറേറ്റർ വഴിയുള്ള പരിശോധന, ഗ്രാമ/വാർഡ് സഭ അംഗീകാരം എന്നീ ഘട്ടങ്ങളാണ് പ്രക്രിയയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.

I. തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനത്തിന്റെ ചുമതലകൾ

1. അതിദരിദ്രരെ കണ്ടെത്താനുള്ള പ്രവർത്തനത്തിനുള്ള അന്തരീക്ഷം ഒരുക്കുക
2. തദ്ദേശ സ്ഥാപന സമിതിയും വാർഡ് തല സമിതിയും രൂപീകരിക്കുക
3. മാസ്റ്റർ ലിസ്റ്റുകളും അനുബന്ധ ലിസ്റ്റുകളും തദ്ദേശ സ്ഥാപന/ വാർഡ് തല സമിതികൾക്ക് ലഭ്യമാക്കുക.
4. വാർഡ് തല എന്യൂമറേറ്റർ ടീമുകളെ നിയോഗിക്കുക, അവർക്കു പരിശീലനം ലഭിച്ചു എന്ന് ഉറപ്പാക്കുക - ഓരോ വാർഡിലും 3 പേരെടുക്കുന്ന ടീം ഉണ്ടാകണം. ഇതിൽ തദ്ദേശ സ്ഥാപനത്തിലെ/ ഘടക സ്ഥാപനങ്ങളിലെ ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥ/ൻ കൺവീനറായും ആശ/എ.ഡി.എസ്. പ്രതിനിധി/ കോളേജ്/പോളിടെക്നിക്/ITC വിദ്യാർത്ഥി/RRT പ്രതിനിധിമാരിൽ നിന്നും 2 പേർ അംഗങ്ങളായും ടീം രൂപീകരിക്കണം.
5. തയ്യാറായി വരുന്ന വാർഡ് തല ലിസ്റ്റുകൾ തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപന തല ലിസ്റ്റാക്കി മാറ്റുക.
6. അന്തിമ ലിസ്റ്റിന് ഗ്രാമ/വാർഡ് സഭ അംഗീകാരം നേടുക.
7. ആശ്രയ, അന്ത്യോദയ ലിസ്റ്റുകളിലുള്ളവരെയും പുതുതായി ഈ പ്രക്രിയയിൽ കൂടി കണ്ടെത്തിയവരെയും ഉൾപ്പെടുത്തി അതി ദരിദ്രരുടെ മാസ്റ്റർ ലിസ്റ്റ് തയ്യാറാക്കുക.
8. തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനതല അതി ദരിദ്രരുടെ ലിസ്റ്റ് പ്രസിദ്ധീകരിക്കുക.
9. സർക്കാർ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള സമയക്രമം പാലിച്ചു ജനകീയ ക്യാമ്പയിനായി സംഘടിപ്പിക്കുക.

II. തദ്ദേശ സ്ഥാപനതല സമിതി:

അതി ദരിദ്രരെ നിർണ്ണയിക്കൽ, മാസ്റ്റർ പ്ലാൻ തയ്യാറാക്കൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്നിവക്ക് നേതൃത്വം നൽകാൻ എല്ലാ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിലെ

- മേയർ/ മുനിസിപ്പൽ ചെയർപേഴ്സൺമാർ / പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ്,
- സ്റ്റാന്റിങ്ങ് കമ്മിറ്റി ചെയർപേഴ്സൺമാർ
- സി.ഡി.എസ് ചെയർപേഴ്സൺ

- തദ്ദേശ സ്ഥാപന ഭരണ സമിതിയിൽ പ്രാതിനിധ്യമുള്ള രാഷ്ട്രീയ പാർട്ടിയുടെ പ്രതിനിധികൾ
- തദ്ദേശ സ്ഥാപന പരിധിയിൽ ദാരിദ്ര്യ നിർമാർജ്ജന രംഗത്ത് പ്രവർത്തിക്കുന്ന സന്നദ്ധ സംഘടനകളുടെ പ്രതിനിധികൾ
- വ്യാപാരി വ്യവസായ സംഘടന പ്രതിനിധി
- റെസിഡൻസ് അസോസിയേഷൻ പ്രതിനിധി

അടങ്ങുന്ന സമിതി രൂപീകരിക്കേണ്ടതാണ്. സമിതിയുടെ ചുമതലകൾ ഇപ്രകാരമാണ്:

1. വാർഡ് തല സമിതികളെ സജീവമാക്കുക - ആവശ്യമായ സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകരെ കണ്ടെത്തുക.
2. മാനദണ്ഡങ്ങളുടെ ടെസ്റ്റേറ്റ് ജീവകാരുണ്യ പ്രവർത്തനത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വിവിധ സാമൂഹ്യ രാഷ്ട്രീയ സംഘടനകളുമായി പങ്കു വെച്ച് കൊണ്ട് അവരുടെ നിർദ്ദേശം സ്വീകരിക്കുക.
3. തദ്ദേശ ഭരണ തലത്തിലുള്ള ആശ്രയ, ബഡ്സ്, പാലിയേറ്റീവ് കെയർ, അന്ത്യോദയ, ഭിന്നശേഷിക്കാരുടെ ലിസ്റ്റുകൾ വാർഡ് തലത്തിലാക്കി വാർഡ് സമിതികൾക്ക് കൈമാറുക. ഒപ്പം വിവിധ സംഘടനകളിൽനിന്നും കിട്ടുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ വാർഡ് തലത്തിൽ ക്രോഡീകരിച്ച് വാർഡ് സമിതിക്ക് നൽകുക.
4. സർക്കാർ മാനദണ്ഡങ്ങൾക്ക് പുറമെ അതിദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിന് ആവശ്യമെങ്കിൽ അധിക മാനദണ്ഡങ്ങൾ തദ്ദേശ ഭരണ സമിതിയുടെ ശുപാർശയോടെ സർക്കാരിന്റെ അംഗീകാരത്തിന് സമർപ്പിക്കുക.
5. അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്താനുള്ള പ്രവർത്തനം സമയബന്ധിതമായും പാലിച്ചുകളില്ലാതെയും നടക്കുന്നു എന്ന് ഉറപ്പാക്കുക.
6. അന്തിമ പട്ടിക തയ്യാറാക്കി തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനത്തിന് സമർപ്പിക്കുക.

തദ്ദേശ ഭരണ തലത്തിൽ അതി ദരിദ്രരുടെ മാസ്റ്റർ ലിസ്റ്റുകളായ ആശ്രയ, അന്ത്യോദയ ലിസ്റ്റുകളിൽ വിട്ടുപോയവരെ ഈ പട്ടികയിൽ കണ്ടെത്താനാകണം.

III. വാർഡുതല സമിതി:

വാർഡ് മെമ്പർ / കൗൺസിലറുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ ചുവടെ ചേർത്തിട്ടുള്ളവർ ഉൾപ്പെടുന്ന സമിതി രൂപീകരിക്കേണ്ടതാണ്.

- ആശ പ്രവർത്തകർ,
- കുടുംബശ്രീ ADS പ്രതിനിധി
- തൊഴിലുറപ്പ് മേറ്റ്
- സജീവമായ കുടുംബശ്രീ അയൽക്കൂട്ട പ്രതിനിധി
- അംഗനവാടി ടീച്ചർമാർ

- എസ് സി /എസ് ടി പ്രൊമോട്ടർമാർ
- കോവിഡ് വാർഡ് തല സമിതി / ആർ.ആർ.ടി പ്രതിനിധികൾ.
- സന്നദ്ധ സംഘടന പ്രവർത്തകർ.
- പാലിയേറ്റീവ് കെയർ പ്രവർത്തന വോളന്റീർ
- ആശ്രയ/ ബഡ്സ്/ മറ്റു ജീവകാരുണ്യ പ്രവർത്തനത്തിൽ സജീവമായിട്ടുള്ളവർ.
- റെസിഡൻസ് അസോസിയേഷൻ പ്രതിനിധി.
- വി.ഇ.ഒ/ ഗ്രാമസഭ കോർഡിനേറ്റർ/ BLO.

പഞ്ചായത്ത്/മുനിസിപ്പാലിറ്റി വാർഡ് തലത്തിലെ സമിതി 20 പേരിൽ അധികരിക്കാത്തതാകണം. മുനിസിപ്പൽ കോർപ്പറേഷൻ വാർഡ് തലത്തിൽ ഇത് 30 പേരിൽ അധികരിക്കാൻ പാടില്ല. ഈ സമിതിയുടെ പ്രധാന ചുമതല വാർഡ് തലത്തിൽ ലിസ്റ്റ് ലഭ്യമായ വിവരങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലും പൊതുപ്രവർത്തന അനുഭവത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലും സർക്കാർ മാർഗ രേഖ പ്രകാരം തയ്യാറാക്കുക എന്നതാണ്.

- വാർഡ് കമ്മിറ്റിയുടെ അംഗങ്ങളുടെ പ്രദേശത്തെ പ്രവർത്തന അനുഭവങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ടെസ്റ്റേറ്റ് പ്രകാരമുള്ള അതിദരിദ്രരുടെ പ്രഥമ പട്ടിക തയ്യാറാക്കുക - പാലിയേറ്റീവ് കെയർ ലിസ്റ്റ്, ബഡ്സ് ലിസ്റ്റ്, ഭിന്നശേഷിക്കാരുടെ സർവ്വേ ലിസ്റ്റ്, തീവ്ര പോഷണ ദാരിദ്ര്യമുള്ള കുട്ടികളുടെ ലിസ്റ്റ്, പട്ടിക വർഗ സർവ്വേ ലിസ്റ്റ്, മാതൃക രോഗങ്ങൾ ബാധിച്ചിട്ടുള്ളവരുടെ ലിസ്റ്റ് (ഉണ്ടെങ്കിൽ), തദ്ദേശ ഭരണ തലത്തിൽ തയ്യാറാക്കിയിട്ടുള്ള സമാനമായ ലിസ്റ്റുകൾ ഉണ്ടെങ്കിൽ ആയവ - ഇപ്രകാരമുള്ള ലിസ്റ്റുകൾ ഈ പട്ടിക തയ്യാറാക്കുന്നതിനുള്ള source മെറ്റീരിയലായി ഉപയോഗിക്കണം. തദ്ദേശ ഭരണ സമിതിയിൽ നിന്നും ലഭിക്കുന്ന ഇത്തരം ലിസ്റ്റുകൾ വിലയിരുത്തുക, വിട്ടു പോയവരെ കൂട്ടിച്ചേർക്കുകയും അനർഹരെ ഒഴിവാക്കുകയും ചെയ്യുക.
- വാർഡിലെ വിവിധ സാമൂഹ്യ രാഷ്ട്രീയ സംഘടനകളുമായി FGD യിൽ കൂടി വാർഡ് പ്രദേശത്തെ ടെസ്റ്റേറ്റ് പ്രകാരമുള്ള അതിദരിദ്രരെ സംബന്ധിച്ചുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുക (എന്യൂമറേറ്ററായി തെരഞ്ഞെടുത്തിട്ടുള്ള കോളേജ് / പോളിടെക്നിക് / ITC വിദ്യാർത്ഥികളെയും FGD കളിൽ പങ്കെടുപ്പിക്കേണ്ടതാണ്)
- കുടുംബശ്രീ ADS ജനറൽ ബോഡി യോഗം വിളിച്ചു ചേർത്ത് അയൽക്കൂട്ട പ്രദേശത്തെ ടെസ്റ്റേറ്റ് പ്രകാരമുള്ള അതിദരിദ്രരെ സംബന്ധിച്ചുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുക.
- ഈ മൂന്ന് ലിസ്റ്റുകളും കൂടി ക്രോഡീകരിച്ചു കൊണ്ട് കരട് പട്ടിക പുതുക്കുക.

IV. വാർഡ് തല എന്യൂമറേഷൻ

വാർഡ് തല കരട് ലിസ്റ്റിൽ പെട്ട ഓരോ വീടും സന്ദർശിക്കണം. ടെബ്ലേറ്റ് പ്രകാരമുള്ള വിവരങ്ങൾ നേരിട്ടും രേഖകൾ പരിശോധിച്ചും പ്രാദേശിക അന്വേഷണങ്ങളിലൂടെയും ഇതിനായി നൽകുന്ന പ്രൊഫോർമയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്.

പട്ടിക വർഗ മേഖലയിൽ നടക്കുന്ന എന്യൂമറേഷൻ പ്രക്രിയയിൽ ട്രൈബൽ പ്രൊമോട്ടറെ ഉൾപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്.

സന്ദർശിക്കുന്ന എല്ലാ വീടുകളും geotag ചെയ്യേണ്ടതാണ്. സർവ്വേ നടത്തുന്നതിന് ഒരു ഓൺലൈൻ ആപ്പ് വികസിപ്പിക്കണം. വീടുകളുടെ ലൊക്കേഷൻ അടക്കം രേഖപ്പെടുത്തണം. ജി.ഐ.എസ്.അധിഷ്ഠിതമായ ആപ്പ് ആയിരിക്കണം ഉപയോഗിക്കേണ്ടത്.

ഗ്രാമ പഞ്ചായത്തുകളിൽ അസിസ്റ്റന്റ് സെക്രട്ടറിയും VEO യും നഗരപ്രദേശങ്ങളിൽ ICDS സൂപ്പർവൈസറും, ഇക്കണോമിക്സ് ആൻഡ് സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്സ് വകുപ്പിന്റെ ഇൻവെസ്റ്റിഗേറ്റേഴ്സും പെർഫോമൻസ് ഓഡിറ്ററുകളും തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപന തലത്തിൽ ഓരോ വാർഡിന്റെയും 20 % സൂപ്പർ ചെക്ക് നടത്തുന്നതായിരിക്കും. വ്യതിയാനങ്ങൾ കണ്ടാൽ പുനരവലോകനത്തിന് വിധേയമാക്കണം. ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന അന്തിമ പട്ടിക തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപന സമിതിക്ക് സമർപ്പിക്കണം.

V. തയ്യാറെടുപ്പ്

ഉണർക്കുകയാണെങ്കിൽ തിരഞ്ഞെടുക്കാനുള്ള ഘടകങ്ങളും ഉപഘടകങ്ങളും തീരുമാനിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ സംസ്ഥാനതലത്തിൽ മാസ്റ്റർ ട്രെയിനർമാർക്കും, ജില്ലാതലത്തിൽ റിസോഴ്സ് പേഴ്സണലിനും പരിശീലനം നൽകണം. ഇവരെ കില തെരഞ്ഞെടുക്കുന്നതായിരിക്കും. കണ്ടെത്തൽ പ്രക്രിയ വിശദീകരിക്കുന്ന, സൂചകങ്ങൾ എങ്ങനെ പ്രാദേശികമായി വിലയിരുത്തണം എന്ന് നിഷ്കർഷിക്കുന്ന മാനുവൽ കില തയ്യാറാക്കുന്നതായിരിക്കും. തയ്യാറാക്കുന്ന കൈപ്പുസ്തകത്തിൽ ഓരോ മാനദണ്ഡത്തെ സംബന്ധിച്ചും വ്യക്തമായ വിശദീകരണം ഉണ്ടാകണം. ഉദാഹരണത്തിന് കുടുംബം എന്ന് പറയുമ്പോൾ ഒറ്റ ആൾ കുടുംബം ഉൾപ്പെടുമെന്നും, ഗുരുതര രോഗം എങ്ങനെ തിരിച്ചറിയുമെന്നും, അത്യാസക്തി എപ്പോൾ രോഗമായി കണക്കാക്കുമെന്നതും, നാടോടി, വാസസ്ഥലം, BMI, SAM, ദയനീയ സാഹചര്യം, വിവിധ പ്രതിസന്ധി, ആസ്തി, തൊഴിൽ ശേഷി, അപകടം തുടങ്ങിയ പ്രയോഗങ്ങളെ എങ്ങനെയാണ് വ്യാഖ്യാനിക്കേണ്ടതെന്നും കൈപ്പുസ്തകത്തിൽ വ്യക്തമാക്കേണ്ടതാണ്.

ഇതോടൊപ്പം തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ്, മുനിസിപ്പൽ ചെയർപേഴ്സൺമാർ, കോർപ്പറേഷൻ മേയർമാർ, ക്ഷേമകാര്യ സ്റ്റാന്റിങ്ങ് കമ്മിറ്റി ചെയർപേഴ്സൺമാർ, തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപന സെക്രട്ടറിമാർ എന്നിവർക്കും പ്രത്യേക പരിശീലനം നൽകണം.

ജില്ലാ പരിശീലകരുടെ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽ തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപന തല സമിതികൾക്കും വാർഡ് തല സമിതികൾക്കും, എസ്കുമറേറ്റർമാർ പരിശീലനം നൽകേണ്ടതാണ്.

ജില്ലാതലത്തിൽ DDP, RJD, കുടുംബശ്രീ DMC, പ്രൊജക്ട് ഡയറക്ടർ PAU, കിലയുടെ ജില്ലാ കോ-ഓർഡിനേറ്റർ എന്നിവർ അടങ്ങുന്ന ടീമിനു ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഏകോപന ചുമതല ഉണ്ടാകും. അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ സമയ ബന്ധിതമായി നടപ്പിലാക്കുന്നതിന്റെ നേതൃത്വം ജില്ലാ ആസൂത്രണ സമിതിക്കായിരിക്കും.

സംസ്ഥാനതലത്തിൽ ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ചുക്കാൻ പിടിക്കുന്നതിനായി ഒരു സ്പെഷ്യൽ ഓഫീസറെ നിയോഗിക്കുന്നതായിരിക്കും. എല്ലാ തലത്തിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളെ ഏകോപിക്കുന്നതിന്റെയും സമയ പരിധിക്കുള്ളിൽ കുറ്റമറ്റ രീതിയിൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾ പൂർത്തീകരിക്കുന്നു എന്നറപ്പാക്കുന്നതിന്റെയും ചുമതല സ്പെഷ്യൽ ഓഫീസറിനായിരിക്കും. പഞ്ചായത്ത് ഡയറക്ടർ, നഗരകാര്യ ഡയറക്ടർ, സിആർഡി , ഐ.കെ.എം ഡയറക്ടർ, കുടുംബശ്രീ ഇ.ഡി എന്നിവർ സംസ്ഥാനതല കമ്മിറ്റിയുടെ അംഗങ്ങളായിരിക്കും.

സർവ്വെയ്ക്കായുള്ള സോഫ്റ്റ്‌വെയർ, മൊബൈൽ ആപ്പ് , ജിയോ ടാഗിംഗ് സംവിധാനം എന്നിവ വികസിപ്പിക്കേണ്ട ചുമതല IKM നായിരിക്കും.

അതി ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്ന പ്രക്രിയയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടുള്ള പരിശീലനങ്ങളും കൈപ്പുസ്തകങ്ങളും തയ്യാറാക്കുന്ന ചുമതല കിലയായിരിക്കും. പ്രക്രിയയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഫീൽഡിൽ ഉയർന്നു വരുന്ന സംശയ ദുരീകരണത്തിന്റെ ഉത്തരവാദിത്തവും കിലയായിരിക്കും. ഇതിലേക്കായി ഈ പ്രവർത്തനം നടക്കുന്ന പൂർണ്ണ സമയം പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഒരു ഹെല്പ് ലൈൻ കില സജ്ജമാക്കണം.

അതിദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തുന്ന പ്രവർത്തനം സാമൂഹിക പ്രതിബദ്ധതയുടെ ഭാഗമായുള്ള സന്നദ്ധ സേവനമായി വേണം കാണാൻ. പക്ഷെ ചില സ്ഥലങ്ങളിലെങ്കിലും ദുഷ്കരമായുള്ള പ്രദേശങ്ങളിൽ എത്തിപറ്റുന്നതിനു ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടാകും. ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ ബന്ധപ്പെട്ട തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനം ഇതിനു വേണ്ട വാഹന സൗകര്യം ഒരുക്കുകയും അനുബന്ധ ചെലവുകൾ തനതു ഫണ്ടിൽ നിന്നും അനുവദിക്കുകയും വേണം.

ക്യാമ്പയിൻ സംഘാടനം:

ക്യാമ്പയിൻ സംഘാടനം, ദരിദ്രരെ കണ്ടെത്തൽ എന്നിവയ്ക്ക് നഗരപ്രദേശങ്ങളിൽ വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങൾ, സന്നദ്ധ സംഘടനകൾ എന്നിവരുടെ സംഘാടകസമിതികൾ രൂപീകരിച്ച് ക്യാമ്പയിൻ രീതിയിൽ കണ്ടെത്താം. എൻ.എസ്.എസ്, എൻ.സി.സി എന്നിവയുടെ സേവനവും ഉപയോഗിക്കാം.

VI. കലണ്ടർ

ക്രമ നമ്പർ	പ്രവർത്തനം	സമയ ക്രമം
1	പൈലറ്റ് പഠനം	ജൂലൈ 20
2	ജനപ്രതിനിധി പരിശീലനം	ജൂലൈ 25-28
3	തദ്ദേശ ഭരണ തല മാർഗ രേഖ ചർച്ചയും സമിതികളുടെ രൂപീകരണവും	ഓഗസ്റ്റ് 15
4	തദ്ദേശ ഭരണ തല സമിതികളുടെ പരിശീലനം	ഓഗസ്റ്റ് 10
5	വാർഡ് തല സമിതി പരിശീലനം	ഓഗസ്റ്റ് 15-20
6	അനുബന്ധ ലിസ്റ്റുകൾ വാർഡ് തല സമിതികൾക്ക് കൈമാറൽ	ഓഗസ്റ്റ് 20
7	വാർഡ് തല പ്രാഥമിക ലിസ്റ്റ് തയ്യാറാക്കൽ	ഓഗസ്റ്റ് 30
8	എന്യൂമറേറ്റർമാരെ നിയോഗിച്ചു കൊണ്ടുള്ള തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപന ഉത്തരവ്	ഓഗസ്റ്റ് 30
9	എന്യൂമറേറ്റർമാരുടെ പരിശീലനം	സെപ്റ്റംബർ ആദ്യ വാരം
10	വാർഡ് FGD	സെപ്റ്റംബർ രണ്ടാം വാരം
11	വാർഡ് തല കരട് പട്ടിക തയ്യാറാക്കൽ	സെപ്റ്റംബർ 15 നുള്ളിൽ
12	എന്യൂമറേറ്റർ തല പരിശോധന	സെപ്റ്റംബർ 23 നുള്ളിൽ
13	സൂപ്പർ ചെക്ക്	ഒക്ടോബർ 1 നുള്ളിൽ
14	വാർഡ് തല അന്തിമ പട്ടിക തയ്യാറാക്കൽ	ഒക്ടോബർ 5
15	കരട് അന്തിമ പട്ടികയുടെ തദ്ദേശ ഭരണ തല അംഗീകാരം.	ഒക്ടോബർ 10
16	അതി ദരിദ്രരുടെ അന്തിമ പട്ടിക ഗ്രാമ/വാർഡ് സഭയിൽ അംഗീകാരം	ഒക്ടോബർ 25
17	ലിസ്റ്റ് പ്രസിദ്ധീകരണം	ഒക്ടോബർ 30
18	മൈക്രോ പ്ലാൻ തയ്യാറാക്കൽ	നവംബർ 15